

Mariela Neagu

40

de istorii de viață din leagănele de copii

Traducere de
Ovidiu Bărbulescu

Cuprins

1. Introducere.....	11
Structura cărții.....	16
2. România: ce a stat la baza crizei orfanilor	19
Politica de instituționalizare a copiilor, înainte de 1989	19
Criza orfelinatelor și reacția Occidentului.....	25
Aderarea României la Uniunea Europeană – o schimbare radicală	30
3. Unde se duc copiii când nu pot sta cu familiile lor?.....	39
Introducere.....	39
Ce știm despre plasamentul rezidențial?.....	41
Ce știm despre plasamentul familial?	45
Este adopția standardul de aur în protecția copilului?	48
Controversa adopțiilor internaționale	52
Sunt unele tipuri de plasament mai bune decât altele?	58
Ce ne scapă, așadar?.....	61
4. Copilării în plasament	67
Introducere.....	67
Tinerii incluși în cercetare	68
Recrutarea din plasament rezidențial	71
Recrutarea participanților care au crescut în asistență maternală	73
Recrutarea pentru cercetarea adopției naționale	76
Recrutarea pentru studiul adopțiilor internaționale	77
Vizualizarea traiectoriilor de plasament	79
Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (CDC) și protecția copilului în diferite forme de plasament	81
Experiențele tinerilor în plasamentul rezidențial	82
Experiențele tinerilor în casele de tip familial.....	95

Experiențele tinerilor în asistență maternală.....	102
Crescând ca adoptat în România.....	111
„Orfanii salvați”: copilăria în adopțiile internaționale	122
Experiențe în diferite tipuri de plasament	134
5. Ani de adolescență în plasament și căi de ieșire.....	139
Introducere.....	139
Adolescența și tranziția către viața adultă din plasament rezidențial.....	141
Adolescența și intrarea în viața adultă din asistență maternală	152
Adolescența și tranziția către viața adultă pentru tinerii adoptați în România	157
Adolescența și tranziția către viața adultă pentru tinerii adoptați internațional.....	163
Câteva remarci finale.....	171
6. Explorarea traiectoriilor de viață: ce a contat pentru ei	173
Introducere.....	173
Explorarea rezultatelor și caracteristicilor plasamentului rezidențial.....	190
Explorarea rezultatelor și caracteristicilor plasamentului familial.....	195
Explorarea rezultatelor și caracteristicilor adopției	196
Ce a contat în cele din urmă?.....	199
Reflecții asupra „devenirii” după plasament	200
7. Înțelepciunea de pe urmă: lecții pentru politici și bune practici	205
Introducere.....	205
Implicații pentru cercetarea și practica viitoare.....	214
Putem oferi îngrijire de bună calitate și dacă da, cum?	216
Trecerea de la <i>unde trăiesc</i> copiii în plasament la <i>cum trăiesc</i>	218
Politica de dezinstituționalizare: o perdea de fum?	223
Epilog	227
Bibliografie	229
Index.....	247

1.

Introducere

În 1999, pe când lucram la Delegația Comisiei Europene la București, am fost desemnată ca responsabilă cu monitorizarea asistenței financiare a Uniunii Europene pentru reforma sistemului de protecție a copilului din România. Acest rol mi-a conferit o poziție unică: lucrând în cadrul Comisiei Europene, am dobândit o înțelegere a cerințelor Comisiei față de România cu privire la copiii în plasament; în același timp, fiind eu însămi româncă, am putut să comunic într-o manieră informală cu profesioniștii sistemului și cu copiii aflați în plasament, astfel încât să înțeleg de ce copiii au ajuns în acele instituții.

În această calitate am vizitat direcțiile de protecția copilului, case de copii, am discutat cu directorii și cu angajații instituțiilor. Deși discuțiile cu copiii nu puteau depăși un scurt dialog amical, am învățat foarte mult din aceste vizite. Dar nu am reușit să înțeleg, însă, cu adevărat subtilitățile sistemului decât după ce m-am întâlnit și m-am împrietenit cu mai mulți adolescenți din centre de plasament. Tinerii erau câștigători ai concursului „Floare de colț”, un concurs de talente pentru copiii instituționalizați pe care l-am propus guvernului ca parte a campaniei mai ample de conștientizare a publicului „Casa de copii nu e acasă”. Scopul campaniei a fost de a promova plasamentul familial și adopția ca alternative la instituțiile rezidențiale. Concursul a avut nouă categorii diferite – precum arte și meșteșuguri, sport, științe, informatică, literatură – și a adus laolaltă tineri din toate colțurile țării, cu aptitudini dintre cele mai diferite și experiențe de plasament variate. Ceremonia de premiere a fost transmisă în direct de către un post de televiziune și a avut un număr uriaș de telespectatori. Pentru prima dată, copiii aflați în plasament au apărut în percepția publică nu prin ceea ce le lipsea, ci prin ceea ce puteau ei să ofere. Pe lângă o bursă menită să le dezvolte abilitățile, câștigătorii au beneficiat și de o tabără de

vară la care am participat și eu. Acolo am ajuns să îi cunosc și să le aflui poveștile. Unii dintre ei intraseră în sistemul de protecția copilului la naștere. De atunci am păstrat legătura cu mulți dintre ei. Prietenia și experiența lor m-a ajutat să capăt o înțelegere profundă a sistemului de protecție a copilului din România.

După cum explic în Capitolul 1, progresele în domeniul protecției copilului, realizate de România la începutul anilor 2000, au fost recunoscute de către instituțiile europene. România a devenit stat membru al Uniunii Europene la 1 ianuarie 2007, iar atunci munca mea la Comisia Europeană s-a încheiat. La scurt timp mi-a fost propusă o funcție ministerială în guvern: șefă a Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului, o poziție pe care am ocupat-o (în calitate de tehnocrat) până la schimbarea guvernului în 2009. În timpul mandatului meu, un copil de 4 ani a fost omorât, după luni de tortură, de către asistenta maternală care îl îngrijea. În Anglia, un astfel de caz ar fi condus la o schimbare radicală a sistemului. În România, în schimb, nu a avut ca rezultat, nici măcar demisia directorului protecției copilului sau demiterea lui de către autoritatea locală care îl numise. Faptul că abuzul a trecut neobservat o perioadă atât de îndelungată a fost șocant într-o țară care avea legislație și standarde de practică în domeniu.

La câteva luni de la acest tragic episod, am părăsit munca pe care o începusem cu zece ani în urmă, contribuind la reforma sistemului de protecție a copilului din România. În ciuda progresului incontestabil, existau încă probleme serioase în sistem. Îmi amintesc cât de neîncrezătoare am fost când am auzit declarația unui senator american, în deschiderea unei conferințe privind protecția copilului organizate la București la începutul anilor 2000. În fața unei audiențe alcătuite din directori ai agențiilor pentru protecția copilului, Mary Landrieu a vorbit critic despre asistența maternală și a pledat ca România să nu repete greșelile făcute în SUA în această privință. O declarație asemănătoare a fost făcută și de către un expert britanic, care a oferit consultanță guvernului, la revizuirea legii adopției.

După plecarea de la guvern, am rămas deconectată de sistemul de protecția copilului din România până în 2012, când m-am mutat la Oxford pentru a studia legislația internațională în domeniul drepturilor omului. În dizertația mea am examinat adopțiile internaționale din perspectiva drepturilor omului și a drepturilor copiilor, folosind România drept studiu de caz (Neagu, 2015). Adopțiile internaționale au constituit

o măsură extrem de controversată și contestată în România, fiind și subiect de dispută între Uniunea Europeană și SUA, care au avut poziții diferite. Cum România dorea să devină atât membră a UE, cât și a NATO, copiii din România aflați în plasament au fost subiectul unor opinii contrare ale celor două școli de gândire (Bainham, 2003). Copiii instituționalizați, cât și cei adoptați internațional, au constituit subiect al mai multor studii internaționale.

Prezentând un studiu inițiat la începutul anilor '90 de către Sir Michael Rutter și echipa acestuia, cu privire la copiii români adoptați în Marea Britanie, BBC a dat un titlu incitant cercetării respective asupra copiilor crescuți în plasament: copiii neglijați ajung să aibă „creiere mai mici”.¹ Cercetătorii consideră că datele lor explică un IQ scăzut și un grad ridicat al tulburării hiperactive cu deficit de atenție (ADHD). Doar cei care citesc articolul până la final își dau seama că studiul nu poate face diferența între efectul neglijariei și alte traume ale copilăriei, precum cea de a fi „refugiat”.

Studiul *The Bucharest Early Intervention Project* (Proiectul de intervenție timpurie de la București) a conchis că instituționalizarea de la o vârstă timpurie afectează în mod negativ dezvoltarea copilului (Nelson, Fox & Zeanah, 2014). La începutul anilor 2000, acest studiu longitudinal, care probabil a întârziat în numele științei închiderea unuia dintre vechile leagăne de copii, a influențat gândirea care a condus la elaborarea Liniilor directoare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor (*The UN Guidelines for the Alternative Care of Children*). Articolul 22 al acestui document subliniază că „îngrijirea alternativă pentru copiii mici, în special pentru cei sub trei ani, ar trebui să fie asigurată într-un mediu familial”, o recomandare pe care România o inclusese deja în Legea privind protecția și promovarea drepturilor copilului din 2004. Acest ghid este un document cu obiective idealiste și, totodată, extrem de normativ, confirmând o ierarhie a tipurilor de plasament. Autorii documentului recomandă ferm închiderea marilor instituții pentru copii de toate vârstele, interdicția de a înființa unele noi și recomandă permanența (pe care mulți profesioniști o înțeleg ca adopție) drept scopul care ar trebui atins *cât mai rapid* (sublinierea mea) și care ar trebui planificat cât de timpuriu posibil, „în mod ideal înainte ca un copil să intre în plasament” (!). Această recomandare contrazice în mare parte teoria și practica dreptului familiei, deoarece deciziile instanței

¹ <https://www.bbc.co.uk/news/health-51010388>

IBDIS | We know books
care afectează profund și iremediabil viața copilului necesită o evaluare riguroasă a familiei naturale a copilului, odată ce acesta intră în plasament. Ghidul răspunde pe deplin politicii de dezinstituționalizare reafirmate de Rezoluția ONU din 2019 privind promovarea și protecția drepturilor copilului. Cu toate acestea, experiența României demonstrează că pentru a ajunge la o formulă de plasament adecvată, nu este suficientă dezinstituționalizarea protecției copilului. Între timp, copiii născuți în România în jurul anilor 1990, când „criza orfelinatelor” a fost expusă de presa internațională și când România a ratificat Convenția ONU privind Drepturile Copilului, au ajuns adulți în 2007, într-o țară devenită membră a Uniunii Europene. Unii dintre copii fuseseră trimiși în adopție internațională, alții fuseseră adoptați în România, iar restul trecuseră printr-un sistem care se reforma în timp ce ei creșteau.

Cunoașterea opiniilor lor cu privire la acest sistem, atât timp cât ei erau încă tineri adulți, mi s-a părut o oportunitate de cercetare ce nu putea fi ratată. Cum vocile celor care au trecut prin sistemul de protecția copilului în alte țări se aud tot mai des și solicită o schimbare a politicilor (de exemplu analiza independentă privind îngrijirea copilului „The Promise”, elaborată pentru guvernul scoțian între 2018 și 2020 de către tineri care au fost în plasament sau raportul din 2019 al conferinței celor trecuți prin plasament în Anglia), în egală măsură poveștile lor aduc o contribuție deosebit de valoroasă la viziunea mai largă privind modul în care statul trebuie să răspundă nevoilor copiilor vulnerabili.

Abordarea metodei de cercetare *poveștea vieții* mi-a permis o înțelegere a diferitelor tipuri de plasament din perspectiva celui care le-a trăit. Metoda este adecvată pentru cercetarea experiențelor persoanelor marginalizate, care au suferit de pe urma stigmatizării sau traumelor. Nu doar că abordarea din perspectiva istoriei de viață este etică pentru acest grup de persoane, dar ea are și potențialul de a contribui la emanciparea lor, pentru că dovedește respect pentru experiența acelor persoane și pentru modul în care ele o descriu. Vocile acestor persoane sunt adesea subreprezentate, iar impactul lor asupra politicilor în domeniu este limitat. Câțiva dintre participanții la studiu au simțit nevoia să discute despre aspecte ale vieții în plasament care nu îi priveau pe ei în mod necesar, dar care reflectau observațiile și opiniile lor cu privire la subiecte mai largi ale vieții în sistemul de protecția copilului. O parte dintre aceste observații au fost incluse în primul capitol.

La finalizarea studiului, le-am trimis un rezumat al concluziilor cercetării tuturor celor care au fost intervievați.

Pe lângă istoriile personale, această abordare poate oferi o viziune de ansamblu a sistemului de plasament, permite o analiză transversală a unei largi baze de date precum și o mai bună înțelegere a legăturilor dintre trăsăturile specifice diferitelor tipuri de plasament și rezultatele acestora. Realizând interviuri cu privire la istorii de viață, m-am străduit să acced la subtilitățile vieții de zi cu zi în fiecare tip de plasament, cât și ale contextelor intrării sau ieșirii din sistem, cu scopul de a cunoaște aceste experiențe și influența lor pe termen lung. Se poate ajunge, astfel, la o înțelegere bogată și profundă a modului în care diferitele tipuri de plasament sunt trăite și percepute de subiecții acestora. Deși istoria orală a fost pusă la îndoială cu privire la acuratețea și credibilitatea informației furnizate, Thompson (2000) argumentează, în lucrarea sa despre istorie orală, că valoarea acesteia se regăsește tocmai în faptul că oferă o mărturie verbală subiectivă.

În munca desfășurată atât la Comisia Europeană, cât și în Guvernul României, am susținut vehement închiderea instituțiilor. Am crezut cu tărie că plasamentul familial pe termen lung reprezenta o soluție mai bună pentru copiii care nu au putut fi adoptați în România. Am criticat corupția din procedurile de adopție internațională, dar, în ciuda impactului negativ pe care l-a avut asupra sistemului, acționând ca o barieră a reformării sistemului de protecția copilului, în ciuda relatărilor îngrozitoare despre copii luați împotriva voinței lor de oameni pe care nu îi cunoșteau și duși în locuri și la persoane necunoscute, speranța mea a fost că în fiecare caz particular copiii ajungeau să fie crescuți de către familii iubitoare. Un mod de a înțelege dacă așa au stat lucrurile cu adevărat a fost de a-i întreba pe acei copii, ajunși acum la maturitate.

Am abordat acest studiu cu umilință intelectuală. Analiza propriilor prejudecăți a constituit o parte intrinsecă a cercetării, în fiecare etapă: am consultat literatura de specialitate din diferite domenii conexe, am folosit metode variate pentru a recruta participanți la cercetare (organizații private și instituții publice, metoda bulgărelui de zăpadă, eșantionare intenționată), aplicarea unor perspective și cadre conceptuale diferite pentru analiza datelor. Am avut, totodată, șansa de a afla ce a contat pentru cei intervievați și ce anume a contribuit la cine sunt ei azi.

Multe studii analizează rezultatele în cazul persoanelor care au crescut în plasament. Cu toate acestea, avantajul unui studiu calitativ constă în înțelegerea profundă a situației tinerilor, fie ea personală sau profesională, și

în a afla dacă situația respectivă este rezultatul unei opțiuni personale sau a unei lipse de opțiuni. O astfel de perspectivă este strâns legată de ideea kantiană de demnitate: măsura în care cei intervievați s-au bucurat de respect cât au fost copii și măsura în care au avut posibilitatea în viața de adult să facă alegeri în privința propriilor vieți (Taylor, 1994).

Această carte este o invitație la reflecție asupra poveștilor tinerilor care au participat la acest studiu și folosește citate care oferă cititorilor acces direct la modul în care tinerii și-au descris experiențele. Utilizarea pseudonimelor și împărțirea experiențelor pe diferite etape de viață au contribuit la menținerea anonimatului participanților la cercetare.

Structura cărții

Capitolul 2 prezintă cititorului România și explică circumstanțele care, în timpul comunismului, au condus la instituționalizarea copiilor, cum criza orfelinatelor dezvăluită în 1990 a conturat politica externă a României și cum România a devenit caz de studiu ce a influențat ulterior politica globală a dezinstituționalizării. Cititorului îi sunt apoi descrise politica de instituționalizare forțată din perioada comunistă și răspunsul comunității internaționale la criza „orfelinatelor”, care a apărut după revoluția din 1989. Sunt relatate apoi cerințele contradictorii ale Occidentului în privința sistemului de plasament și modul în care instituțiile rezidențiale au devenit subiect al politicii externe a României.

Capitolul 3 oferă cititorului o descriere a modului în care fiecare tip de plasament (plasament rezidențial, plasament familial, adopție națională și adopție internațională) este prezentat în literatura de specialitate, particularitățile și provocările fiecăruia, concluziile cele mai importante din cercetări anterioare și mesaje rezultate din aceste studii.

Capitolul 4 detaliază concepția studiului și descrie strategia de recrutare folosită pentru fiecare tip de plasament; prezintă cititorului traiectoriile de plasament ale participanților la cercetare. Scoate în evidență, apoi, amintirile tinerilor cu privire la intrarea în sistemul de plasament, relațiile cu persoanele care i-au îngrijit sau cu alți adulți importanți pentru ei, aspecte legate de contactul cu familia lor biologică precum și experiența școlară. Acest capitol se încheie cu un rezumat și o comparație a caracteristicilor plasamentului rezidențial, asistenței maternale și adopției, din perspectiva tinerilor.

Capitolul 5 explorează relatările tinerilor cu privire la perioada adolescenței, ce a însemnat să își exploreze identitatea ca adolescenți și modul în care statutul lor de plasament sau de adopție a influențat formarea unui identități de sine și a unei identități sociale. Capitolul analizează sprijinul pe care l-au primit de la îngrijitorii lor sau de la părinții adoptivi în tranziția către maturitate și cum se raportau la viața lor curentă în momentul interviului.

Capitolul 6 reliefează traiectoriile de viață ale tinerilor, subliniind acele aspecte ale plasamentului care au influențat modul în care își percepeau viața în momentul interviului. Sunt evidențiate diferențele și asemănările dintre rezultatele maturității și dintre diferitele traiectorii de plasament. Analiza are la bază ideea de demnitate, concept cheie în drepturile omului, ca un barometru al calității vieții din copilărie, cât și al celei de la vârsta adultă. Cititorul este ulterior antrenat într-o reflecție mai largă asupra sistemului de protecția copilului, care este fundamentat pe drepturile copilului. Sunt discutate provocările plasamentului rezidențial, asistenței maternale, respectiv adopției și sunt sugerate modalități de îmbunătățire, ținând cont de rezultatele cercetării și invitând profesioniștii și factorii de decizie să regândească sistemul de plasament într-o manieră holistică, din perspectiva tinerilor trecuți prin sistem. A hrăni copiii și a-i proteja de abuzuri și neglijare nu este suficient. Copiii au nevoie să fie crescuți să devină oameni care au încredere în ei și membri ai societății care duc o viață demnă.

În cele din urmă, Capitolul 7 discută concluziile cercetării și arată în ce măsură acestea confirmă sau contrazic rezultatele altor studii. Sunt luate în considerare și implicațiile practice ale acestor rezultate în contextul actual, în care dezinstituționalizarea este o prioritate globală promovată de către organizațiile neguvernamentale occidentale și organismele internaționale. O concluzie fundamentală a acestui studiu este că toate tipurile de plasament au provocări specifice și nu poate fi stabilită în mod necesar o ierarhie a diferitelor tipuri de plasament. Calitatea îngrijirii pare să depindă de legătura pe care copiii au avut-o cu îngrijitorii lor, indiferent de tipul de plasament în care se aflau. Plecând de la mesajele cheie, studiul formulează recomandări de cercetare și practică. Având în vedere rolul pe care România l-a avut în influențarea politicilor regionale și globale privind îngrijirea copilului, capitolul subliniază discrepanțele dintre recomandările bazate pe perspectiva tinerilor asupra sistemului și alte studii care au utilizat metodologii diferite, care au condus la politici diferite și contradictorii. În

mod particular, este pus în discuție obiectivul global al dezinstituționalizării și închiderii tuturor instituțiilor, pentru toate grupele de vârstă, pe baza unui singur studiu, realizat într-o singură instituție, cercetare care a avut în vedere doar impactul instituționalizării la vârste timpurii. Totodată, în acest capitol pledez pentru importanța cercetării multidisciplinare în științele sociale și importanța tratării celor care au crescut în sistemul de protecția copilului ca grup distinct. Ei trebuie incluși în cercetările și în dezbaterile politicilor al căror scop este îmbunătățirea vieții copiilor și tinerilor. Capitolul invită cercetătorii, practicienii și factorii de decizie politică să reflecteze asupra sistemului în lumina rezultatelor cercetării.

2.

România: ce a stat la baza crizei orfanilor

Politica de instituționalizare a copiilor, înainte de 1989

Crăciunul anului 1989 nu a fost un Crăciun obișnuit cu știri despre lumini festive și cadouri. Toți cei care au fost suficient de tineri sau maturi să urmărească știrile își vor aminti de execuția dictatorului român Nicolae Ceaușescu și a soției lui, Elena, urmată la scurt timp de imagini în alb-negru cu copii malnutriți din instituțiile de stat. Aceștia au fost așa-numiții „orfani români” și urmau să apară în mass-media pentru mulți ani. Nicio altă țară est-europeană nu a răsturnat comunismul într-un mod atât de violent și nici nu a avut o „criză a orfanilor” care să fie preluată de presa internațională. Așadar, ce a fost atât de special în cazul României?

Stat membru al Uniunii Europene din 2007, România are, conform datelor preliminare ale ultimului recensământ din 2021, o populație rezidentă de 19 milioane de locuitori. Aceasta include câteva minorități naționale, cea mai mare fiind cea maghiară, localizată în Transilvania, urmată de cea romă. Limba română este o limbă latină, astfel că țara este o insulă lingvistică în regiune. Este una dintre cele mai religioase țări din Europa, creștinismul ortodox fiind principala confesiune (80% din populație). Țara este bogată în resurse și înaintea celui de Al Doilea Război Mondial (în urma căruia a fost instaurat regimul comunist), îngrijirea copiilor vulnerabili era realizată cu sprijinul filantropilor, bisericilor și mânăstirilor. Potrivit lui Bejenaru (2017, p. 172), România avea atunci „unul dintre cele mai moderne sisteme de protecție socială din Europa”.

Ulterior, România a cunoscut unul dintre cele mai opresive regimuri autoritare comuniste din blocul estic și central-european (Morrison, 2004).

Regele Mihai a fost forțat să abdice în 1947 de către guvernul impus de Moscova, iar liderii politici, intelectuali și spirituali ai țării au fost încarcerati (ca „dușmani ai poporului”), mulți dintre ei fiind torturați și astfel găsindu-și sfârșitul. Pentru aproape jumătate de secol, românii au trăit în izolare, doar membrii atent aleși și de încredere ai partidului comunist având voie să călătorească în Occident.

În timpul Războiului Rece, România a fost singura țară din regiune care nu se învecina cu un stat non-comunist, ceea ce însemna că majoritatea populației avea prea puține sau chiar nicio sursă alternativă de informare, alta decât ziarele, radioul și televiziunea de stat, canalele oficiale ale regimului. Deletant (2006, p. 277) arată chiar că „doar prin căderea regimului comunist în 1989, cel de Al Doilea Război Mondial a luat sfârșit și pentru România”. Literatura post-comunistă se referă frecvent la așa-numitul „excepționalism al României” (Tismăneanu, 1997), pentru a explica de ce România s-a diferențiat în multe feluri față de celelalte state din blocul estic, în tranziția către democrație și economia de piață (Jerre, 2005).

România a avut, probabil, și cel mai dur dictator din blocul estic, și anume, pe Nicolae Ceaușescu. În anii 1980, el a ordonat construcția celei de-a doua clădiri din lume ca mărime (după Pentagon), pentru a servi ca reședință personală și sediu al guvernului său. Clădirea în sine era un simbol al centralizării și al deciziei de a concentra puterea. Ceaușescu a condus România din 1965 până la execuția sa, în timpul revoluției din decembrie 1989. Regimul său a fost caracterizat de încălcarea în masă a drepturilor omului, în mod particular a drepturilor civile și politice, și printr-o accentuată și graduală sărăcire a populației.

Scopul lui Ceaușescu era de a industrializa România și a stabili astfel un stat independent economic (Morrison, 2004). Acest lucru nu putea fi realizat decât prin creșterea populației României. Crearea „omului nou socialist” a fost unul dintre crezurile începutului său de mandat (Kligman, 1998, p. 13). Caracterizată de subordonarea față de mașinăria de stat, voluntariat și aderență la politica de partid, o astfel de supunere ar fi urmat să dea naștere la egalitate, prin eliminarea diferențelor dintre persoane. Pentru a atinge acest țel era însă nevoie de un boom demografic, într-o țară în care rata natalității era în scădere de la începutul anilor 1960 (Alexandru, 2008). În 1966, Ceaușescu a hotărât să interzică avortul, prin emiterea înfiorătorului Decret nr. 770/1966 (Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România, 1966), și să se asigure, în același timp, că nu există alte